

KRONIK 5. januar 2021

DEBATINDLÆG

Skrevet af

Mie Dalskov Pihl
Chef for registeranalyse

Emilie Damm Klarskov
Analysechef

Hvordan skal mekanikeren kunne reparere fremtidens elbiler uden efteruddannelse?

Kronik: Med de teknologiske forandringer og den grønne omstilling har virksomhederne brug for uddannede medarbejdere med de rette kompetencer. Coronakrisen er en gylden mulighed for at ruste Danmark til fremtiden.

Kontakt

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Tendenserne på det danske arbejdsmarked har længe peget i retning af, at der bliver mere og mere brug for uddannet arbejdskraft. Antallet af ufaglærte job falder med hastig fart, og virksomhederne efterspørger i stigende grad uddannede medarbejdere.

Det skyldes blandt andet den teknologiske udvikling, som i nogle brancher kan erstatte ufaglært arbejdskraft. Vi skal dog ikke frygte den nye teknologi, for den har potentialet til at gøre os til et rigere land.

Nogle job vil forsvinde i takt med forandringerne på arbejdsmarkedet, men det er ikke nyt. Det danske arbejdsmarked er dynamisk og udvikler sig, når verden omkring os forandrer sig. Job nedlægges, og andre job opstår. På det ufaglærte arbejdsmarked nedlægges der flere job, end der skabes, mens det modsatte gælder på det uddannede arbejdsmarked.

Tendensen med tabte ufaglærte job går igen [i alle brancher](#). Kun i hotel- og restaurationsbrancherne er der skabt flere ufaglærte job, end der er blevet nedlagt.

Derudover står vi over for en grøn omstilling, som kalder på nye kompetencer hos mange lønmodtagere. Når elnettet skal udbygges, får vi brug for nye kompetencer hos elektrikerne. Vi vil få brug for, at mekanikere fremover kan reparere el- og brintbiler. Lagerarbejdere skal styre stadig mere avancerede systemer. Hjemmehjælpere skal betjene robotter, og montører rejse vindmøller til havs.

Alt dette udgør positive fremskridt for vores samfund, men – som beskæftigelsesministeren og flere fagforbund rigtigt peger på i her i [Information den 29. december](#) – så kræver det, at lønmodtagernes kompetencer opdateres.

Arbejdsmarkedet har altid forandret sig

Det er ikke nyt, at arbejdsmarkedet forandrer sig. Vi har altid optimeret og effektiviseret vores måde at arbejde på. Det har øget produktiviteten og været godt for arbejdsmiljøet. Men det har også krævet bedre og mere uddannelse.

I foråret ramte coronakrisen dansk økonomi med lynfart, og antallet af arbejdsløse eksploderede – på trods af håndsrekninger til virksomhederne og lønmodtagere via lønkompensation og andre hjælpepakker. Særligt hårdt er det gået ud over [ufaglærte og personer med lave lønninger](#). Sådan er det oftest i lavkonjunkturer, og vi ved, at økonomiske kriser sætter [turbo på afviklingen af ufaglærte job](#).

De løbende teknologiske forandringer, den grønne omstilling og den nuværende coronakrise gør det vigtigere end nogensinde før at forstå udfordringerne på arbejdsmarkedet, så vi ikke ender med et arbejdsmarked, der er polariseret og i ubalance. Uden en bedre efteruddannelsesindsats kan vi risikere, at vi ikke får grebet de muligheder, der ligger i nye teknologier og grønne løsninger, og faren er, at især mange ufaglærte efterlades på perronen.

Ansvar for at sikre, at det ikke sker, ligger hos politikere, lønmodtagere og arbejdsgivere i fællesskab. Sammen skal vi sikre, at de, der mister deres job, får de rigtige kompetencer til fremtidens arbejdsmarked. Det kræver, at vi investerer i voksen- og efteruddannelse. Og vi kan lige så godt gøre det nu, mens krisen stadig kradser, og virksomhederne ikke efterspørger samme mængde arbejdskraft som i gode tider.

Krisen kan bruges fornuftigt, så vi står stærkere, når konjunkturerne vender igen. Men det kræver handling bag de flotte ord om efteruddannelse.

Det går den gale vej

I AE har vi undersøgt deltagelsen i efteruddannelse.

I 2019 deltog kun [hver sjette voksne ufaglærte eller faglærte lønmodtager](#) i offentlige voksen- og efteruddannelses tilbud. For 10 år siden var det omkring hver fjerde. Det går med andre ord den gale vej:

Færre kortuddannede lønmodtagere deltager i voksen- og efteruddannelse. Faldet er en generel tendens, der ses i næsten alle brancher. Også på andre former for voksen- og efteruddannelse er der sket et fald i deltagelsen.

Dertil kommer, [at lidt under hver anden virksomhed sender ufaglærte på VEU-kursus](#). Det er 10 procentpoint mindre end i 2008. Igen er det en relativt bredt fundet tendens, når man ser på tværs af brancher. [Danmarks Statistik](#) har tidligere vist, at virksomheder uddanner mindre end tidligere – også når man ser på andre typer efteruddannelse end offentlige tilbud.

Det er vigtigt, at medarbejdere får gode oplevelser med efteruddannelsessystemet tidligt i arbejdslivet. Det øger sandsynligheden for, at de fortsætter med at efteruddanne sig. En analyse viser, at de ufaglærte og faglærte, der tidligt i livet har taget hul på offentlig voksen- og efteruddannelse, ender med at tage [mere efteruddannelse](#) samlet set end dem, der ikke begyndte tidligt.

Men at komme i gang kræver, at man selv kan se behovet, og at man føler opbakningen fra sin arbejdsgiver, ligesom det økonomisk skal give mening. [Studier](#) viser, at disse barrierer er udbredte blandt

lønmodtagere.

Coronakrisen er et vindue til at vende udviklingen

Coronakrisen er en ulykkelig omstændighed for mange, men krisen skal bruges klogt. Hvorfor ikke bruge tiden på at få nye kompetencer, mens man er ledig? Hvorfor ikke sende sine medarbejdere på kursus, mens produktionen er i lave omdrejninger?

Regeringen og Folketingets partier tog i sommer et par store skridt i den rigtige retning, da de sikrede bedre rammer for uddannelse og opkvalificering for ledige.

Aftalerne – og tidspunktet for dem – kan betyde, at der endelig tages livtag med nogle af de mest udbredte barrierer for at komme i gang med efteruddannelse.

Coronakrisen har nemlig betydet, at travlheden i virksomhederne er faldet, ligesom krisen kan have tydeliggjort behovet for efteruddannelse for flere ufaglærte lønmodtagere, som tidligere følte stor jobsikkerhed.

Økonomien har også været en stor forhindring for efteruddannelse for mange. Politikerne har taget rigtige skridt i den rigtige retning ved at give mulighed for 110 procent dagpenge til ufaglærte dagpengemodtagere, der løfter sig til faglært niveau, ligesom de har forbedret adgangen til voksenlærlingeordningen, så voksne kan bruge [nedgangsperioden til at opkvalificere sig](#).

Men der er brug for mere. Efteruddannelse kommer ikke af sig selv.

Politikerne skal sørge for gode strukturer, tydelige mål og incitamenter og nemme indgange til uddannelserne. Man kunne for eksempel forestille sig, at politikerne lavede en målsætning for, hvor mange voksne ufaglærte, der skal have en hel uddannelse, ligesom der i dag er målsætninger for andelen af afgangselever fra grundskolen.

Virksomhederne har også et ansvar. Lønmodtagere med de rette kompetencer er nemlig i deres interesse. De skal sætte indsatsen i system og italesætte vigtigheden af efteruddannelse. Det skal være lige så naturligt at lægge næste års efteruddannelsesplan i virksomheden, som det skal være at lægge vagtplan eller næste års budget.

Lønmodtagerne skal turde bede om efteruddannelse og naturligt se ledighedsperioder som en mulighed for at ruste sig til fremtiden.

Tal fra [Pension Danmark](#) tyder på, at mange virksomheder indtil videre har brugt krisen klogt og opkvalificeret deres medarbejdere frem for at hjemsende eller afskedige dem. Det er en utrolig god nyhed. Vi håber, at man fortsat ude i virksomhederne, men også på jobcentrene og ved køkkenbordene forstår vigtigheden af efteruddannelse, og at politikere og arbejdsmarkedets parter fyrer endnu mere op under kedlerne.

Kun på den måde kan efteruddannelsesindsatsen komme tilbage på sporet, og flere kan komme med på toget mod fremtidens arbejdsmarked. Det vil gavne lønmodtagere, virksomheder og hele økonomien.

Bragt i [Information](#) den 5. januar 2021